

21A *Tuin van het Jaar '05*

COLOFON

Wendy Bakker
Hoofdredacteur
(071) 565 96 55

Jacob van Megen
Vakredacteur
(071) 565 96 53

Paula Klap
Vakredacteur
(071) 565 96 54

Miranda Vrolijk
Vakredacteur
(071) 565 96 56

Jacqueline v. Wetten
Bureauredacteur
(071) 565 96 51

Eline Driesen
Vormgever
(071) 565 96 64

Ferry Noordam
Fotograaf
(071) 565 96 74

Gerdien de Nooy
Fotograaf
(071) 565 96 74

Rens Kromhout
Fotograaf
(071) 565 96 74

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met het Hoveniers Informatie Centrum Bunnik.

Schipholweg 1
Postbus 9324, 2300 PH Leiden
Secretariaat (geen abonnementen):
Linda Laman en Alice Hoogenboom
T (071) 565 96 78
F (071) 565 96 66
E tuinenlandschap@hortipoint.nl

Exploitatie
Reed Business Information
Postbus 16502, 2500 BM Den Haag
T (070) 441 56 90
Uitgever: Geert van Oosterhout

Advertenties
F (070) 441 56 91
Marc Klumper (commercieel manager)
Patrick Schilte (marketing)
Bert Bakker (account manager)
T (070) 441 56 84
Michael Streef (account manager)
T (070) 441 56 86
Dhierinder Ramcharan (verkoop binnendienst)
T (070) 441 56 81

Hoofd lezersmarkt
Kirsten Swart, T (070) 441 56 88

Druk: Senefelder Misset BV, Doetinchem

HO
2005
TIJDSCHRIFTEN

Nederlands
uitgeversverbond
Groep vaktijdschriften

VOORWOORD

Verleden jaar vroeg een hovenier aan de redactie: „Weten jullie wat het betekent om genomineerd te zijn voor de Tuin van het Jaar? Wat het met je doet om bij de beste tuinen van Nederland te horen? Hoe belangrijk het is voor je werk en hoe het je vervult met trots?” Zijn woorden geven aan wat het belang is van de hovenierswedstrijd Tuin van het Jaar en hoe het wordt gewaardeerd door de deelnemers. Doel van de wedstrijd is het bevorderen van het vakmanschap van de hovenier en van de professionele tuin-aanleg.

Een jury afkomstig uit de Vaste Keurings Commissie (VKC) beoordeelde de afgelopen maanden zestien tuinen die door hoveniers uit het hele land zijn ingezonden. Hoewel het aantal inschrijvingen dit jaar laag was, waren de tuinen van veelbelovende kwaliteit. Voorgaande jaren was het aantal inzendingen hoog, maar vielen er uiteindelijk veel af. Het gaat immers niet om de kwantiteit, maar om de kwaliteit van het geleverde werk. Elf tuinen vond de jury waard om te bezoeken. De betere zes worden in woord en beeld getoond in dit themanummer.

Behalve dat de tuinen gekeurd zijn door een vakjury, was ook dit jaar een persjury van de partij. Deze bestaat uit tuinjournalisten en een tuinfotograaf. Zij hielden bij de keuring de smaak van de consumenten voor ogen. Net als verleden jaar leidde dit tot een andere juryuitslag dan die van de vakjury. De tuin die als beste door de persjury is beoordeeld, krijgt de persprijs.

Voor de redactie van Tuin&Landschap biedt de wedstrijd een goede gelegenheid om het werk van een groot aantal hoveniers te tonen. Gekoppeld aan de deskundige jurering van de vakjury geeft de wedstrijd een beeld van de creativiteit, originaliteit en aanleg-kwaliteit van de Nederlandse hoveniersbedrijven.

T&L thema Tuin van het Jaar 2005 is het derde themanummer dat dit jaar verschijnt. Eerder zijn de themanummers Water in de Peiling en Zitten in Stad en Tuin verschenen. Het laatste themanummer verschijnt op 8 december en gaat over plantengemeenschappen.

© Reed Business Information, 2005

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Algemene voorwaarden: op alle aanbiedingen, offertes en overeenkomsten van Reed Business Information zijn van toepassing de voorwaarden, welke zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam. Uitgever en auteurs

verklaren dat dit blad op zorgvuldige wijze en naar beste weten is samengesteld, evenwel kunnen uitgever en auteurs op geen enkele wijze instaan voor de juistheid of volledigheid van de informatie. Uitgever en auteurs aanvaarden dan ook geen enkele aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op bedoelde informatie. Lezers wordt met nadruk aangeraden deze informatie niet geïsoleerd te gebruiken, maar af te gaan op hun professionele kennis en ervaring en de te gebruiken informatie te controleren.

INHOUD

6

JURYBEOORDELING

Aan welke voorwaarden moeten hoveniers voldoen om mee te kunnen dingen naar de titel Tuin van het Jaar?

8

VOORSELECTIE

Voordat de VKC-jury besluit de tuin ter plaatse te bezoeken, wordt een voorselectie gemaakt.

10

KADERTUIN

Rvs-kaders geven de tuin van Stukart Tuinen diepte en hoogte. Bergruimte is onzichtbaar weggewerkt.

14

PERGOLATUIN

Deze onderkelderde tuin vroeg om een technisch aanpak. Een pergola zorgt voor het plafond.

18

WATERTUIN

Water en een groot terras laten de tuineigenaren genieten in hun tuin die door Fons Linders is gemaakt.

24

LEEFTUIN

Duurzaam en onalledaags. Dat zijn de kenmerken die Duotuin aanbracht in de leef tuin in Rotterdam.

28

COLLEGETUIN

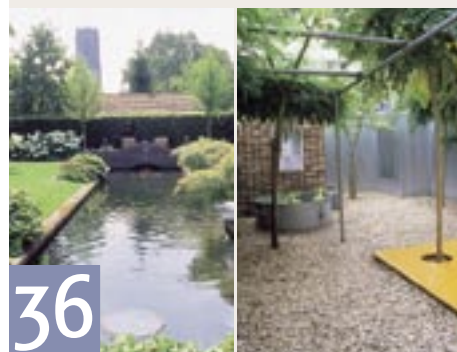
Van Helvoirt Groenprojecten maakte een buitencollegezaal voor de Universiteit van Tilburg.

32

BOSTUIN

Dwalen in de natuurlijke tuin met bijzondere aandacht voor bomen van Peter Bouw Groenontwikkeling.

36

WINNAARS 2004

De winnaars van vorig jaar vertellen wat de wedstrijd voor hen heeft betekend.

De beoordeling van de Tuin van het Jaar

Zestien hoveniers stuurden dit jaar hun mooiste tuin in voor een beoordeling van de vakjury Tuin van het Jaar 2005. Elf tuinen konden de eerste toets doorstaan. Zes mogen zich tot de kwaliteitstuinen van Nederland rekenen. Aan welke voorwaarden moesten zij voldoen om mee te dingen naar de eretitel in het hoveniersvak?

De zomermaanden van 2005 stonden voor de vakjury en de persjury van de Tuin van het Jaar weer in het teken van de tuinenkeuringen. De competitie Tuin van het Jaar is bedoeld voor de professionele hovenier en groenvoorziener. Het HIC is destijds met de wedstrijd begonnen om het vakmanschap van de hovenier onder de aandacht van het grote publiek te brengen en de professionele tuinaanleg te bevorderen. Een brede publiciteitscampagne ondersteunt dan ook de wedstrijd. Het competitie-element heeft een leereffect en moet hoveniers uitdagen om nog betere tuinen aan te leggen.

Categorieën

De ingezonden tuinen worden ingedeeld naar oppervlakte van de tuin. Gekozen is voor een indeling in drie afmetingen: tot 100 m², tussen 100 m² en 400 m²

en groter dan 400 m². Elke categorie levert een winnaar op. Onafhankelijk van de categorie oppervlakte wordt uiteindelijk de tuin met het hoogste gemiddelde aantal punten verkozen tot de Tuin van het Jaar. Hoewel de prijsklasse geen indelingscategorie meer is, zoals in de eerste twee jaren van de wedstrijd, wordt bij de beoordeling wel gekeken naar de verhouding oppervlakte en prijs van de tuin. Het HIC heeft zestien hoveniersinzendingen ontvangen. Na een voorselectie waarin de vakjury de tuinen keurde aan de hand van foto's, plattegronden en beschrijvingen, zijn elf tuinen overgebleven voor een keuring op locatie. Ook dit jaar heeft een persjury van groenjournalisten en een tuinenfotograaf de tuinen beoordeeld met de blik van de consument. Zij bezochten drie van de zes geselecteerde tuinen en een tuin die niet door de

De prijzen

Bij iedere wedstrijd horen prijzen. Voor de uiteindelijke winnaar van de titel Tuin van het Jaar 2004 is dat een kunstwerk van Marjolein Boereboom. Deze kunstenares maakt beelden in steen en brons voor in en om het huis. Verder krijgen de genomineerde bedrijven een speciaal gemaakte oorkonde.

De persprijs bestaat uit een ingelijste foto van de tuin die als beste door het journalistenpanel is beoordeeld. De winnaar van de Tuin van het Jaar krijgt eveneens een foto. De foto's zijn gemaakt door Henk Dijkman. Beide winnaars krijgen van het HIC een felicitatie-advertentie cadeau. Overigens ontvangen alle deelnemers een deelnamecertificaat en het juryrapport.

Initiatiefnemer HIC heeft de keuring in handen gegeven van de Vaste Keurings Commissie (VKC) in Aalsmeer. De VKC heeft elf deskundige leden in de jury opgenomen. Dit zijn met de klok mee: Harrie Esselink, Marjolein Ruijs, Jan-Willem Willems, Gerard de Wagt (juryvoorzitter), Ruud Aanhanne, Jan Nickmans, Rien van Mierlo, Harro Wassens en Jan Eijs. Ineke Hasenaar-Bakker, Robert-Kees Henry en Louis van der Meijden ontbreken op de foto.

De persjury van groenjournalisten (met de klok mee): Gerard de Wagt (juryvoorzitter), Marja van Rooij, Cees Witjes, Henk Dijkman, Thea Seinen, Jurgen Smit en Loes Langendijk. Yvonne Clason ontbreekt op de foto.

vakjury is genomineerd. De persjury koos uit die vier tuinen een winnaar. Deze ontvangt de persprijs.

Beoordelingscriteria

De jury heeft een aantal criteria opgesteld die tijdens de keuringen wordt gebruikt. Zij let bij de beoordeling van de tuinen allereerst op het ontwerp met daarin onder meer de opdrachtformulering, de creativiteit en originaliteit, en de mate waarin de tuin past in de omgeving en bij het huis. Ook wordt gekeken naar ritme, harmonie en verhouding, en naar de veiligheid in de tuin.

Het tweede en derde criterium betreffen de dode materialen en de beplanting die in de tuin zijn gebruikt. Zaken als materiaalkeuze, verwerking, toepassing, combinatie en afwerking spelen hierbij een rol. Daarnaast kijkt de jury naar zaken waarmee de hovenier rekening moest houden bij de aanleg van de tuin.

Aan de deelnemende tuinbezitters is eveneens gevraagd welke wensen en eisen zij hadden bij de aanleg van de tuin. Ook aan de hovenier is deze vraag gesteld. Vervolgens heeft de jury vooraf gekeken of de hovenier de wensen van de tuinbezitter op de juiste manier heeft geïnterpreteerd. De persjury voegde aan deze criteria het aspect beleving toe. De juryleden legden meer de nadruk op sfeer en uitstraling dan op verwerking van materialen.

Bij de jurering van de tuinen geeft ieder jurylid punten voor de verschillende onderdelen. De cijfers worden gemiddeld en zo ontstaat een definitief eindcijfer, tot op een decimaal nauwkeurig. De cijfers staan voor de volgende waardering: 5 = slecht; 6 = matig; 7 = voldoende; 8 = goed; 9 = zeer goed; 10 = uitstekend. ■

Wedstrijdvoorwaarden

Alle deelnemende tuinen zijn door minimaal zes juryleden beoordeeld. De jury mag per categorie maximaal drie tuinen nomineren maar heeft het recht het aantal genomineerde tuinen te verminderen als het gestelde kwaliteitsniveau niet wordt behaald.

Hoveniers- of groenvoorzieningsbedrijven die aan de Tuin van het Jaar willen deelnemen, moeten aan een aantal voorwaarden voldoen:

- Hoveniers-/groenvoorzieningsbedrijven moeten zijn ingeschreven bij het Productschap Tuinbouw.
- Per jaar mag slechts een tuin per bedrijf deelnemen.
- Het deelnemende bedrijf moet zelf de tuin hebben aangelegd.
- De tuinbezitter moet toestemming verlenen voor beoordeling van de tuin.
- De jury moet tijdens de jurering kunnen beschikken over de ontwerptekening en eventueel het beplantingsplan.
- Een winnende tuin mag niet nog een keer worden aangemeld. Eerder genomineerde tuinen mogen binnen drie jaar na nominatie niet meedoen. Ook modeltuinen zijn uitgesloten van deelname.

Het deelnemende bedrijf krijgt vooraf bericht over het tijdstip van de keuring. Het is toegestaan voor de keuring onderhoudswerkzaamheden te verrichten. Bij meer dan 35 aanmeldingen kan het HIC, in overleg met de inzender, de tuin 'doorschuiven' naar volgend jaar of een voorselectie toepassen.

Welke tuin is een bezoek van de vakjury waard?

Elf juryleden kwamen begin mei bij de VKC in Aalsmeer bijeen voor de start van een nieuwe ronde keuringen Tuin van het Jaar. Ontwerptekeningen, beschrijvingen en foto's werden bestudeerd en de jury besloot of de ingezonden tuin wel of niet doorgaat in de wedstrijd. Hoe komen zij tot die beoordeling?

Tekst en beeld Wendy Bakker

Nadat de juryleden individueel de concepten hebben bestudeerd, volgt de gezamenlijke discussie en telling.

Voordat de elfkoppige jury (zie blz. 6) gewapend met pen en juryformulier de ingezonden tekeningen ging beoordelen, werd eerst stilgestaan bij het lage aantal inzenders dit jaar. Slechts zestien hoveniers hadden een tuin ingestuurd naar het Hoveniers Informatie Centrum (HIC). Dat waren er twintig minder dan vorig jaar. Schrikt de hoge kwaliteit van de jaarlijkse genomineerden tuinen collega's af om mee te doen?, vroegen juryleden zich hardop af. Of is de hovenier niet gewend kritiek te krijgen op zijn werk? Brengen wij als jury deze kritiek wel op een goede manier over? Eenmaal op papier zijn woorden vaak hard. De hovenier doet mee omdat hij trots is op die ene tuin, teleurstelling bij afwijzing is dan ook niet vreemd. Is een meer persoonlijke benadering en toelichting dan niet gewenst?

Hoewel de VKC-jury die ochtend geen pasklare antwoorden had op de door hen gestelde vragen, werd wel duidelijk dat aan de kwaliteit van de inzendingen niet getornd mocht worden. De wedstrijd is immers in het leven geroepen om de kwaliteit van het hovenierswerk op een hoger plan te brengen. Als verbeteringen voor de toekomst werden enkele voorstellen gedaan: laat de tekstschrijver die de juryrapporten schrijft meegaan bij de keuringen zodat de vaktechnisch gewogen oordelen van de jury goed overkomen. En: verstuur na de wedstrijd direct de inschrijfformulieren voor het volgende jaar en benader de hoveniers persoonlijk als zij niet door de voorselectie heenkomen.

Voorselectie

Na de koffie en de beschouwingen over de hovenierswedstrijd in de toekomst, is het tijd voor de beoordeling van de ingezonden ontwerpen, foto's en be-

schrijvingen. Deze zijn op een tafel neergelegd zodat de juryleden ieder voor zich het materiaal kunnen beoordelen.

Doel van de voorselectie is niet om al een beeld te krijgen van mogelijke prijswinnaars, maar om een beslissing te nemen of de ingezonden tuin een bezoek van de vakjury waard is. Om die afweging te kunnen maken, kijken de juryleden naar ontwerptechnische aspecten: vlakverdeling, routing, zichtlijnen en ruimtegebruik, naar beplanting: toegepast sortiment, gevarieerdheid, hoogte, en plaatsing van bomen en naar het materiaalgebruik.

Wensenpakket

De juryleden gaan allemaal op dezelfde wijze te werk. Allereerst wordt de beschrijving gelezen waarin het wensenpakket van de tuineigenaren is verwoord en de prijs van de tuin is genoemd. Daarna kijkt de jury naar de tekening; vinden ze de wensen terug en hoe zijn die in de vormgeving vertaald, en komen de genoemde kosten overeen met het gebruikte materiaal. „Klopt de tekening met de beschrijving, dat vind ik een belangrijk uitgangspunt”, legt een van de juryleden uit. „Deze tuineigenaren wilden een betere aansluiting van de tuin op het huis, maar je ziet dat de lijnen in het ontwerp de belijning van het huis niet volgen. De hovenier heeft gebruik gemaakt van diagonalen, terwijl deze in de architectuur van het huis niet terug te vinden zijn. Daar komt bij dat de routing ongemakkelijk is en dat je door de diagonalen allerlei hoekjes krijgt die nergens toe dienen. Verder vind ik dat er te veel verschillende soorten materiaal zijn gebruikt.”

Vervolgens bekijken de juryleden de foto's van de

tuinen. „Ik probeer de beschrijving en het ontwerp goed op me in te laten werken en een beeld te krijgen van wat er is getekend”, zegt een ander jurylid. „Foto's helpen daarbij. Deze tuin ligt op een groot perceel en de hovenier heeft het zo vormgegeven alsof het niet ontworpen is. Toch heeft hij ook het huis als uitgangspunt genomen. Er zijn zichtlijnen gemaakt, en open ruimten om het huis gecreëerd, de lijnvoering is strak en volgt het huis. Verderop in de tuin zie je een meer losse, organische invulling. Dat beeld vind ik terug op de foto's, deze ondersteunen het ontwerp.” Een collega voegt daar aan toe. „Presentatie van het ontwerp is ontzettend belangrijk. Het zegt ook iets over hoe je als hovenier je werk aan de klant presenteert. Dit ontwerp heeft overigens geen schaal. Je krijgt dus geen goed beeld van de verhoudingen, maar omdat er foto's bij zijn geleverd wordt dat probleem deels opgelost. De foto's maken het ontwerp aantrekkelijk, hetgeen je doet besluiten om er toch heen te gaan.”

De juryleden vinden dat hoveniers nog het een en ander kunnen verbeteren aan hun presentatie. Tijdens de keuringen ter plaatse komen zij in tuinen die niet zijn opgeruimd, waar kabels rondslingeren of waar dode bomen staan die nog vervangen moeten worden. „Terwijl men weet dat wij komen. Je zorgt toch dat het er tiptop bijstaat!”

Waar de jury eveneens naar kijkt, is of er duidelijke keuzes in de tuin zijn gemaakt en of de tuin logisch is opgebouwd. Loopt een pad nergens naar toe, dan is dat een minpunt, lijnt een pad naar de schuur niet uit met de schuurdeur, dan is dat een minpunt. Bedraagt het speelveld voor de kinderen nauwelijks 15 m² en is deze omheind met een buxushaagje, dan kan dat de goedkeuring van de jury niet wegdragen. Een te gezocht

ontwerp (vormwil) dat ook hinkt op meerdere gedachten („uitgestrooide verschillende elementen”) krijgt geen hoge waardering. Het gaat daarbij niet om wat de afzonderlijke leden mooi vinden, of wat de trend is op dit moment. „Persoonlijk vind ik een rvs-pergola niet mooi, maar het past in deze tuin.”

Niet unaniem

De VKC-jury hoeft niet unaniem te zijn in haar beoordeling. Nadat de juryleden persoonlijk alle ingezonden ontwerpen hebben bestudeerd en het juryformulier hebben ingevuld, volgt de telling. Het is eigenlijk een kwestie van plussen en minnen. Ligt het zwaartepunt bij de plussen dan gaat de jury de tuin bezoeken. Zijn er meer minnen dan valt de tuin af. Bij twijfel of een slechte presentatie gaan twee juryleden van te voren kijken voordat besloten wordt om ze ter plaatse te keuren.

De telling verloopt niet zonder discussie. Een van de tuinen vond de meerderheid van de jury niet passen bij het huis en bij de omgeving. Het materiaalgebruik was ook niet goed op elkaar afgestemd. Maar, zo moesten ze een collega gelijk geven, het ontwerp en het gebruik van cortenstaal waren wel gedurfd. Daarbij kwam dat het een kleine tuin was, een afmeting die niet veel voorkomt in de hovenierswedstrijd. Waardeer je ook het afwijkende, was de vraag. Besloten is de tuin te bezoeken. Aan de andere kant vielen twee tuinen af die ontwerptechnisch leken te kloppen, maar die nog te jong waren om goed te kunnen beoordelen. Deze zijn in portefeuille gehouden. Van de zestien tuinen zijn elf bezocht waaruit de zes genomineerden zijn gekozen. En hoewel geen hoog deelnemersaantal, de kwaliteit van de tuinen was veelbelovend. ■

Juryoordeel

8,1

Beslist géén tuinhuisje

Contact houden met de tuin, weinig onderhoud, geen gras, en berguimte voor de tuinmeubelen maar beslist geen tuinhuisje. Dat waren de wensen van de eigenaren van de genomineerde tuin in Hoofddorp. Vooral voor de berguimte vond de ontwerper een verrassende, onzichtbare, oplossing.

Tekst Paula Klap Beeld Rens Kromhout

Het hoogteverschil in de tuin is opgevangen door grote treden van Oudhollandse betontegels. Het rvs-framework geeft hoogte aan de tuin en zorgt voor perspectief.

Hun vorige tuin was de Hoofddorpers altijd een doorn in het oog. „Je denkt dat komt nog wel maar het komt niet. En zelf ben je niet bij machte iets goeds neer te zetten”, aldus de vrouw des huizes. „Met dat in het achterhoofd hebben wij bij de koop van dit huis de tuin meegebudgetteerd”, vult haar man aan. Deze genomineerde tuin is inmiddels drie jaar oud. De eigenaren hebben geen achterom en daarom wilden zij de tuin helemaal klaar hebben voordat zij verhuisden. In dat stadium kon de aanvoer van materialen nog via de buurtuin plaatsvinden. Ook toen de burensneller met hun tuin aan de slag gingen dan

gepland, bleek dat voor de hoveniers van Stukart geen probleem. De bewoner: „We waren verbaasd hoe snel ze klaar waren. Volgens mij vonden die mannen het ook leuk om onze tuin te maken.” Eigenlijk kwamen de tuinbezitters bij toeval bij Stukart terecht. Het hoveniersbedrijf hield een open dag en daar zijn ze binnengelopen. De ontwerper liet een aantal tuinontwerpen zien en „hield zijn verkoopverhaal heel goed. We hebben direct een afspraak gemaakt.” Heel veel wensen had het gezin niet. Belangrijk was dat er geen gras kwam vanwege allergie van de kinde-

ren. Niet te veel onderhoud was wens twee, gevolgd door het behouden van het contact met de sloot die aan de achtertuin grenst. Als laatste wilden de tuinbezitters graag een berguimte voor de tuinmeubelen en wat gereedschap. „Maar geen tuinhuisje!”, zegt de tuinbezitter, „daar heb ik zo’n hekel aan.” De berguimte is gemaakt achter in de tuin, onder een bak gevuld met hortensia. De eigenaar is hier zeer enthousiast over. „Het ligt uit het zicht. Het is absoluut een creatieve oplossing én het werkt.”

Goed geluisterd

Uit alles blijkt dat de bezitters van deze genomineerde tuin tevreden zijn over de realisatie van hun voor- en achtertuin. „Ze hebben heel goed geluisterd.” Bij de rvs-pergola hadden ze aanvankelijk hun bedenkingen, maar nu zijn ze heel blij dat ze die erin gehouden hebben. Hij sluit goed aan bij de pui van het huis en geeft het gevoel in een veel grotere tuin te staan dan in werkelijkheid het geval is. Ook het contact met de sloot is gehandhaafd. Hij: „In welke woning je ook staat, nergens zie je die sloot. Als wij in de kamer zitten, kijken we erover uit.” Zij: „Die sloot is veel leuker dan ik had verwacht. Je ziet en hoort eenden en kikkers. In de winter hebben we een ijsvogeltje gehad. Er zit leven in de tuin.” Niet alleen het verkooppraatje van Stukart deugde, zo blijkt als de eigenaar vertelt over de oplevering. „Een

Juryoordeel

Aan de opdracht is door de hovenier op een goede en originele manier voldaan en ook zijn voor de gebruikerswensen creatieve oplossingen gevonden, zoals de berging die onzichtbaar is gemaakt onder een plantvak. Tuin en huis sluiten op elkaar aan, de zichtlijnen zijn mooi. De pergola geeft een fraai, open plafond aan de tuin. Ook sluit de tuin aan op de omgeving, het water is vanaf het huis goed zichtbaar. De verhoudingen kloppen en er is harmonie tussen dood en levend materiaal. De materiaalkeuze past helemaal in het ontwerp, de kleurstelling van rustige grijs tinten kan de jury dan ook waarderen. Wel is de assortimentkeuze beperkt en wordt een boom gemist. De jury is zeer te spreken over de aanleg van de tuin; deze is duurzaam en solide.

Ramon van Dorsselaer en Michael Stukart (vlnr)

Stukart Tuinen

Stukart Tuinen in Hoofddorp neemt deel aan de wedstrijd om te laten zien dat het de beste is. „En als we dat niet zijn, hebben we weer aangrijpingspunten om de dingen beter te doen”, zegt bedrijfsleider Onno Kinkels. „Met onze deelname willen we de medewerkers motiveren en scherp houden. Naar de klant toe is het leuk om te laten zien dat je een goed bedrijf bent. We willen de buitenwacht laten weten dat we meer zijn dan een doorsnee hovenier, dat doen we ook door Groenkeur. We geven onze naam graag wat extra cachet.”

Stukart werkt behalve voor de particulier ook voor bedrijven en instellingen, voornamelijk in de regio Haarlemmermeer, Amsterdam, Amstelveen. De focus van het bedrijf ligt op het onderhoud omdat dat continu werk betekent. De verdeling tussen aanleg- en onderhoudswerkzaamheden is ongeveer fifty/fifty. Het bedrijf werkt met 21 mensen in vaste dienst.

- 1** De rvs-pergola, die meezakt met het terras, en de hoogteverschillen in het terras doen de tuin groter lijken dan hij in werkelijkheid is.
- 2** De verlichting is op terrashoogte weggewerkt in de *Taxus*-blokken. Volgens de bewoners geeft dit 's avonds een prachtig sfeerbeeld.
- 3** Voor het terras zijn antracietkleurige Oudhollandse betontegels van 1 x 1 m gebruikt. De waterbak trekt leven de tuin in.
- 4** De bergruimte voor tuinmeubels en gereedschap is weggewerkt onder de bak met hortensia. Hij is vanaf de vlonder goed bereikbaar. De ruimte is uit het zicht en voldoet „absoluut” aan de wensen van de tuinbezitters.

- 5** Het zitje staat beschut tussen de beplanting. „Daardoor heb je nooit het gevoel dat je bekeken wordt”, vindt de eigenaresse.
- 6** Aan de waterkant ligt een hardhouten vlonder die wordt begrensd door een balustrade van rvs die als het ware een herhaling vormt van de pergola. De bevestiging van de balustrade is onzichtbaar weggewerkt onder de vlonder. Ook de gebruikte nagels zijn van roestvrij staal.
- 7** De vorm van het rvs-bankje is afgeleid van de pergola. Aanvankelijk hadden de tuinbezitters de geplande drie bankje achterwege gelaten uit budgettaire overwegingen. Dat betekende echter niet dat ze voorgoed uit beeld waren.

Juryoordeel

8,0

Buiten vertoeven geeft rijk gevoel

Hoewel hun werkende leven steeds meer wordt omgezet in vrije tijd en ze vaak van huis zijn, brengen ze meer dan ooit hun tijd door in de tuin. „We hoeven hier niet meer weg, alles klopt. Dat is een rijk gevoel”, zeggen de eigenaren van een tuin in Huizen. Jeroen Binnenkade maakte het ontwerp, Kees Muller de tuin.

Tekst Wendy Bakker Beeld Ferry Noordam

De vorige tuin was de vrouw des huizes al jaren een doorn in het oog. Een tuin uit de jaren zeventig met veel niveauverschillen, een gemetselde zitkuil met buitenopenhaard en veel gras. Ook haar man was niet tevreden met de tuin maar zag niet direct noodzaak tot verandering. De beslissing voor een nieuwe tuin was echter snel gemaakt toen de schoorsteen van de buitenopenhaard, die in verbinding staat met de schoorsteen van een openhaard in het souterrain, ging lekken. „De tuin is voor een deel onderkelderd. Boven op het souterrain lag het gemetselde terras en het kon niet anders dan dat dat verwijderd moest worden”,

legt de tuineigenaar uit. Ze bezochten de beurs Tuin-idee in ‘s Hertogenbosch maar „wisten de ideeën niet samen te vatten in hun eigen tuin.” Hun dochter, een bekende van ontwerper Jeroen Binnenkade uit Huizen, raadde haar ouders aan om met hem een afspraak te maken. Binnenkade op zijn beurt adviseerde hen de aanleg uit te besteden aan Muller Garden Life uit Amsterdam. „Dat zijn integere mensen die goed en gedegen werk leveren, zei Jeroen, en dat is ook zo, je ziet het vakwerk ervan afstralen.” Binnenkade maakte drie basisontwerpen voor de tuin. „Binnen vijf minuten kozen we deze tuin eruit.

Door de diversiteit van materialen, de combinatie van rond en recht, de vier hoeken met beplanting en het weinige onderhoud dat deze tuin vraagt, was de keuze snel gemaakt”, antwoordt de heer des huizes. Ook was hij direct gecharmeerd van de houtsoort red cedar. De overkapping bij het terras aan huis met buitenverwarming, was eveneens een uitkomst voor de Huizenaren. „We kunnen ‘s avonds nog lang droog en warm buiten zitten.”

omheind door volwassen *Taxus*-hagen. Wat opvalt is dat de pergola niet begroeid is. „Vooralsnog laten we de pergola onbegroeid, dat vinden we mooi.” Dat er geen boom staat in de tuin komt omdat de eigenaren ingeplande notenbomen in overleg uit het ontwerp hebben gehaald. „We hebben al veel bomen in de omgeving en wilden niet veel schaduw in de tuin.” ■

De pergola van red cedar zorgt voor het plafond en brengt diepte aan in de tuin. De overkapping grenzend aan het huis biedt een beschutte en droge plek. Hoewel de tuin vanaf het terras bij het huis bijna volledig is te overzien, ervaar je de centrale plek met pergola toch als een apart tuindeel.

Juryoordeel

Er is een mooie verbinding tussen binnen en buiten ontstaan. De jury vindt de in de tuin toegepaste decorbouw wel vernieuwend, maar mist de totale tuinbeleving. De pergola in de tuin vormt een mooi plafond en het waterelement is leuk, hoewel de jury de afwerking van het waterelement niet netjes vindt. De verhoudingen en het ritme in de tuin zijn goed, wel is de cirkel iets te dominant aanwezig. De jury meent dat er te veel verschillende materialen zijn gebruikt, de verlichting van de paden voegt weinig toe en de overloopbak past niet in de stijl van de tuin. De beplanting past wel in de stijl van het ontwerp. Het assortiment is eenvoudig maar volwassen. Hoogte wordt gemist door afwezigheid van bomen en klimplanten. De gebruikte materialen zijn duurzaam en de constructies doordacht. Mooi zijn de borderranden. De tuin is netjes en goed afgewerkt, de uitstraling is verzorgd.

Huiskamer

„Je moet het ontwerp zo maken dat je visueel je huiskamer verlengt, is het uitgangspunt voor Jeroen”, aldus de tuineigenaar. De kleurstelling in de tuin is dan ook afgestemd op die in het huis. Direct grenzend aan het huis ligt een terras van Oudhollandse 50/50-tegels in de kleuren zandgeel en grijs. Deze kleuren vind je ook terug in de paden van split. De gele tegels vormen met de pergola de centrale as van de tuin, die eindigt bij een muur met klassieke waterbak. Onder de pergola ligt een groot rond vlonderterras dat via een houten raamwerk op het dak van het souterrain rust. Om de cirkel heen zijn op vier punten plantvakken aangelegd die van elkaar worden gescheiden door een pad van geel split. Dit pad loopt in een carrévorm om het middendeel van de tuin heen, zodat dit tuindeel van alle kanten is te aanschouwen. De tuin is geheel

Kees Muller en Jeroen Binnenkade (vlnr)

Muller Garden Life

Het is niet de eerste keer dat Kees Muller van het gelijknamige hoveniersbedrijf en ontwerper Jeroen Binnenkade samenwerken. De laatste twee jaar hebben ze een aantal projecten samen gedaan. „We vullen en voelen elkaar goed aan”, zegt Kees Muller. Toen ze aan het werk waren in de tuin in Huizen raakten ze zo enthousiast dat ze besloten de tuin in te zenden voor de hovenierswedstrijd. „Normaal ben ik niet zo’n hardloper, hoef ik niet in de publiciteit, maar dit was een leuk en technisch interessant project.” Dat de hovenier van andere vakmensen te horen kreeg dat de tuin goed is aangelegd, sterkte het vertrouwen. Overigens is

hij nu wel van plan publicitaire aandacht te vragen voor zijn deelname aan de Tuin van het Jaar. Muller Garden Life bestaat 25 jaar en richt zich zowel op de particuliere als institutionele markt. Het bedrijf is minder voor gemeenten gaan werken. „De prijs staat zo onder druk en wij willen niet aan kwaliteit inboeten”, legt de vakman uit. Muller heeft zeventien mensen in dienst waarvan 40% in het onderhoud zit en 60% in de aanleg. Boomverzorging is een van de vakspecialismen van het bedrijf. Over de opdracht is Muller zeer tevreden: „De mensen waren zo enthousiast, daar doe je iets extra’s voor.”

1 Grote zuilen van groenblijvende laurier zijn de verticale elementen in de tuin en zorgen voor ritme. Ook vier op houten sokkels geplaatste klassieke poten zorgen voor herhaling in de tuin. De potten zijn op advies van Jeroen Binnenkade aangeschaft. In een van de vier plantvakken is de schoorsteen van de openhaard in de kelder weggewerkt. De buis moest daarvoor 6 m verslept worden.

2 Aan weerszijden van het terras gelegen aan de huiskamer, staat een bankje van de overal in de tuin toegepaste houtsoort. De leuningen van de banken worden geflankeerd door bakken met *Buxus*-bollen. Op de foto is een vluchtluk te zien van het daaronder gelegen souterrain.

3 De wand aan de ene zijkant van het huis en die van de garage is bekleed met red cedar. In de garage is de deur verslept om een rustige wand te creëren. Bijkomend voordeel is dat de bewoners nu onder de verkapping door naar de garage kunnen lopen. De lampjes aan de wanden zijn op voorstel van Binnenkade opgehangen.

4 De waterbak moet de tuin verlevendigen. Over de afwerking en de kleur van het waterelement zijn de eigenaren niet geheel tevreden. Maar dat is met de hovenier besproken en wordt spoedig opgelost. De wand wordt gestuukt en de kleur veranderd. De ontwerper heeft het klassieke waterornament gekozen voor het contrast met de strakke vormgeving van de waterbak.

5 De beplanting in de tuin is in alle vier de vakken nagenoeg gelijk. Zuilen van laurier zorgen voor het wintergroene beeld, hortensia voor de bloei en varens en mansoor voor de bodembedekking. In de gehele tuin is volwassen plantmateriaal geplaatst. De pergola is op verzoek van de eigenaren onbegroeid gelaten.

6 Zicht vanaf de watermuur onder de pergola door naar de glazen gevel van de woning. De eigenaren zijn blij met zoveel terrasruimte zonder dat de tuin een kille steenwoestijn is geworden.

7 en 8 Het vakmanschap van hovenier Muller en zijn medewerkers blijkt onder meer uit de strak afgewerkte paden en plantvakken.

Zowel het splitpad als de beplantingsvakken zijn opgesloten met roestvrijstalen stroken. Onder de haag van *Taxus* ligt grijs split voor de nette afwerking. In de paden en de terrassen zijn op verschillende punten spots aangebracht. Deze zijn bedoeld om in de avonden sfeer te brengen in de tuin.

Juryoordeel

8,8

Genieten in gebruikstuin

De weekenden in de tuin zijn heilig voor de eigenaren. Soms oppert een kennis: „zullen we een weekje naar Spanje gaan?“, maar de Eindhovenaren kunnen werkelijk niet bedenken wat een vakantie in het buitenland nog toe kan voegen aan het vakantiegevoel dat zij in hun tuin beleven.

Tekst Jacob van Megen Beeld Rens Kromhout

Op de Eindhovense Bussinessclub, daar hebben de eigenaren van de tuin en hovenier Fons Linders elkaar ontmoet. De eigenaren van de tuin wisten dat het werk van de hovenier uit Nuenen met kop en schouders boven de middenmoot uitstak. In 1994 is voor de woning in Eindhoven een tuin ontworpen en aangelegd door een hovenier. „De tuin was mooi en eenvoudig“, zegt de eigenaar, „maar na tien jaar aan vervanging toe.“ In 2002 schakelde hij Hoveniersbedrijf Fons Linders uit Nuenen in voor

het ontwerp en de aanleg van de voortuin. Vorig jaar was de achtertuin aan de beurt. De eigenaren wilden een tuin met een ‘klasse-uitstraling’, die mooi en netjes is afgewerkt. Ze wensten een stijlvolle tuin, aangelegd met onderhoudsarme materialen en groen. „Ik heb een te druk bestaan om ieder weekend in de tuin te wroeten“, zegt de eigenaar. De hovenier had de vrije hand in het ontwerp, op de plek van de vijver en een groot terras na. Deze moest intensief te gebruiken zijn. „Als het weer het

Hoveniersbedrijf Fons Linders

Het streven van Hoveniersbedrijf Fons Linders is het afleveren van kwaliteit. Rick de Valk, ontwerper bij Fons Linders, vindt het een uitdaging om met de specifieke wensen van opdrachtgevers een bijzondere tuin te ontwerpen. Altijd met kwalitatief hoogwaardige materialen en binnen een afgesproken budget. „Het budget van de Eindhovense tuineigenaren was in dit geval van minder belang, waardoor je als ontwerper niet wordt geremd in je creativiteit en materiaalkeuze“, zegt De Valk. Dat de tuin in harmonie moet zijn met het huis en de omgeving noemt De Valk een ontwerputgangspunt. Bij hoveniersbedrijf Fons Linders is de verhouding aanleg- en onderhoudswerk de laatste jaren wat veranderd. De Valk: De aanleg ligt nu ongeveer op 75%

van de totale omzet en dat was voorheen 90%.” Er worden volgens hem minder tuinen aangelegd, maar de opdrachten worden wel exclusiever. Omdat de meerwaarde van vakkundig tuinonderhoud consequent onder de aandacht van de klant wordt gebracht, werken er momenteel van de twaalf fulltimers drie in het tuinonderhoud. Om onze klanten duidelijk te maken dat het bedrijf niet alleen aanlegwerk verricht, is volgens Fons Linders een naamsverandering noodzakelijk. Hoveniersbedrijf Fons Linders gaat vanaf nu dan ook verder onder de naam: Fons Linders Tuinmeesters. „Deze naam dekt veel meer de lading van de drie diciplines binnen ons bedrijf: ontwerp, aanleg en onderhoud.”

De patiotuin ligt ingesloten tussen een geluidswal en de U-vormige woning.

toelaat eten we buiten of in het tuinhuis.” Het terras is voorzien van Noorse Flamet – een leisteensoort – en grenst direct aan de keuken, het binnenzwembad en het tuinhuis. Een langgerekte vijver ligt in de lengterichting van de tuin met aan het eind een gemetselde muur waarover water naar beneden kabbelt. De vijver ligt in het verlengde van de keuken en het uitgestrekte terras. De vijferranden zijn afgewerkt met Belgisch arduin. Ook de pilaren die aan weerskanten van de watermuur staan, zijn gemaakt van arduin. De tuin krijgt door de zuilengallerij een monumentale uitstraling en roept het beeld op van een paleistuin. De eigenaren waren afgelopen zomer in Florence en hebben daar een tuin bezocht met dezelfde gedetailleerde afwerking. „Je zou haast denken dat deze tuin de ontwerper heeft geïnspireerd.”

Discussie

Het schetsontwerp dat de Eindhovenaren onder ogen kregen was al behoorlijk uitgewerkt. Alleen de materiaaldetaillering, het beplantingsplan, de ligging van de vijver en de grootte van het tuinhuis waren nog punt van discussie. Op wens van de eigenaren is de beplanting sober gehouden. *Cotoneaster* is gebruikt als onderbeplanting en een rij van drie *Cedrus* op de lengte-as geven de tuin diepte en een zuidelijk tintje. De *Cotoneaster*-

vakken worden hier omwille van het vormcontrast onderbroken door bloeiende *Molinia*. De tuin blijft door het gebruik van *Buxus* en *Cotoneaster* lang groen. Een Japanse esdoorn, wingerd en een vak met schoenlappersplanten geven de tuin mooie herfstkleuren. „Een Indian summer“, zegt de eigenaar. Achteraf adviseerde de ontwerper dat de tuin nog wel een grote boom kon gebruiken. De tuin was al bijna klaar, maar een 60 jaar oude plataan met een kruin van 4 m doorsnee zou de beslotenheid op het terras zeker ten goede komen. ■

Juryoordeel

De tuin is imponerend en heeft een chique uitstraling, conform de wensen van de eigenaren. Het tuinconcept is sterk, maar niet vernieuwend. De tuin is ook iets te monumentaal ten opzichte van het huis. De jury vindt de waterpartijen en de detaillering goed passen in het ontwerp. Het ruimtelijk effect in de tuin is groot, de verhoudingen kloppen. Materialen zijn goed gekozen en de bladcombinaties zijn mooi. Bomen passen in het ontwerp, maar de sortimentskeuze is sober en er is weinig seizoensbeleving in de tuin. Wel bestaat het assortiment uit mooie, volwassen planten. Het dode materiaal is degelijk en van topkwaliteit. De aanleg is netjes.

Rick de Valk en Fons Linders (vlnr)

1

2

3

4

1 De lange vijver geeft diepte aan de tuin. Achterin zijn twee stapstenen geplaatst.

2 Door de kruin van de oude platan valt diffuus zonlicht op het terras. Het terras van leisteen is in grote vierkante patronen gelegd op gestort beton.

3 Het arduin van de pilaren is gezoet en heeft een mooi glimmende uitstraling.

4 De watermuur is gemaakt van gebakken gevelklinkers. De stenen zijn gemetseld in zogenaamd muizentandverband waarbij de hoeken naar voren steken.

5 Drie *Cedrus libani* 'Fastigiata' staan langs de lengte-as. Ze geven hoogte aan de tuin.

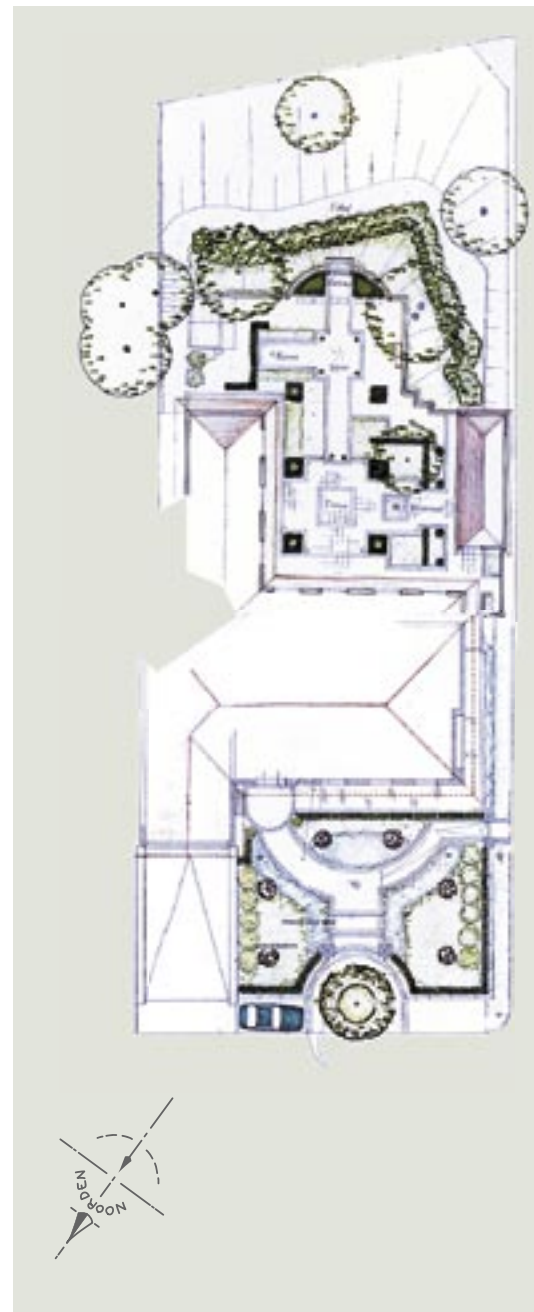
5

6

7

6 De voortuin is bestraat met Portugese granietkeitjes. De optrede is afgewerkt met Belgisch arduin. Dit materiaal loopt door in de penanten en de afdekplaten voor de muur.

7 *Lavandula*, *Hydrangea arborescens* 'Annabele' en *Waldsteinia* is de belangrijkste beplanting in de voortuin. *Liquidambar styraciflua* is aangeplant als solitair.

8 Een vierkante waterbak met een waterzuil grenst direct aan het tuinhuis. De bodem van de bak is bestraat met zwarte flintstones.

8

Tuin van het Jaar '05

De Tuin van het Jaar 2005 is aangelegd door Duotuin uit Rotterdam. De jury waardeerde de tuin met 9,0 punten. Meer over deze tuin op de volgende pagina's.

Zicht vanaf het huis over het terras. De langgerekte tuin is ruim van opzet. De verspringende beukenhagen in de vasteplantenborder versterken dit effect. Twaalf *Aralia elata* vormen een bos tussen het terras en de rest van de tuin.

WINNAAR TUIN VAN HET JAAR 2005

Wonen in onalledaagse tuin

Vroeger ging de eigenaresse van de tuin in Rotterdam meerdere malen per jaar naar het tuincentrum om te kijken of ze iets voor de tuin kon kopen. Sinds ze een ontwerp van Duotuin heeft, is die drang verdwenen. Want de tuin voldoet aan al haar wensen: duurzaam, eerlijk, en onalledaags.

Tekst Wendy Bakker Beeld Ferry Noordam

Zicht op het huis en het terras van ruwe grenen planken. Aan de zijkant de kas die door Duotuin is ontworpen.

Via een kennis kwamen de tuineigenaren in aanraking met het werk van Margriet Essink en Tom Mosman van Duotuin in Rotterdam. „Mijn man is erg gecharmeerd van hun materiaalkeuze: eerlijk en zakelijk. Zelf vind ik dat hun constructies staan als een huis en je hebt een tuin die een ander niet heeft. En kunst spreekt ons aan, dus tuinen van Duotuin ook”, legt de tuinbezitster uit. Essink en Mosman kregen min of meer de vrije ruimte om het perceel in te richten. „We zeiden: we laten het aan jullie over, maar de tuin moet bij ons en het huis passen.” Al pratende kwamen toch wat wensen naar voren.

Duotuin

Tom Mosman en Margriet Essink, beide hovenier en beeldend kunstenaar, vormen samen sinds 1990 Duotuin. Mosman en Essink voeren hun ontwerpen zelf uit. De hoveniers zijn samen op de MTuS in Venlo begonnen, waarna zij de vervolgopleiding Groenvoorziening, Landschapsinrichting en Recreatie (GLR) afmaakten. Mosman ging daarna naar de Kunstacademie in Rotterdam, Essink volgde een jaar later. Een jaar of vijf werkten zij ieder in een atelier, maar geconfronteerd met de bezuinigingen in de kunstsector moesten ze hun brood op een andere manier gaan verdienen. Ze besloten hun binnenwerk te verleggen naar buiten. De

Zo wilden de eigenaren in de voortuin vooral zitten omdat de keuken aan de voorkant is gesitueerd. In een later stadium werd een kookblok aan het ontwerp toegevoegd. „Dat is ook fijn, de tuin kon in fasen aangelegd worden wat de kosten spreidt. Mosman en Essink hebben leuke ideeën die ze tonen in hun tuingalerie. Daar ga ik dan langs en raak ik geïnspireerd. Zo is de oranje spoelbak in de voortuin gekomen, net als de tafel. Hun tuinen zijn zo specifiek, daar past niet ieder tuinmeubel in.” Ook de materiaalkeuze werd aan Duotuin overgelaten, zoals de schelpen als halfverharding. „Mooier dan

hoveniers maken voornamelijk tuinen voor particulieren waarbij zij zich onderscheiden door hun voorliefde voor eerlijke en rauwe materialen die industrieel aandoen. De lijnvoering in hun tuinen is helder en strak en de vorm van de objecten zorgt ervoor dat de structuur van de tuin blijft staan. Wat Mosman zo aardig vindt aan de opdracht in Rotterdam is dat het ontwerp voor 95% uit nieuwe materialen bestaat en voor 5% uit in de tuin al aanwezige materialen en beplanting. „Ook is er ruimte voor toevoegingen, de tuin groeit.”

grind en het geeft een zacht, aangenaam geluid als je eroverheen loopt”, zegt de bewoonster. Wat de eigenaresse zeer prettig vindt aan de samenwerking met Duotuin, is dat hergebruik van materialen bespreekbaar is. „Het is makkelijk om te zeggen: doe maar nieuw. Zonde van de planten die dan in de vuilnisbak verdwijnen.” De hoveniers hebben dan ook de kweeper, de druif, de moerbeï en vaste planten die al in de tuin stonden een nieuwe plek gegeven.

Arcade

De voortuin is het verlengde van de keuken. Onder het dak van platanen kunnen de bewoners koken en tafelen. Aan de ene zijde is de buitenkamer afgescheiden van een schelpenpad door een arcade van steigerbuizen waartussen enkele wanden van begroeid betonstaalmat zijn aangebracht. Hierdoor ontstaan doorkijkjes naar de begroeiing aan de slootkant. Het pad loopt door tot ver in de achtertuin en eindigt bij een kippenhok. Achter wordt op deze manier met voor verbonden. De arcade versterkt eveneens de lengterichting van de tuin. De ruimte aan de andere zijde van het huis is bestraat met betontegels. In het midden ligt op maaiveldniveau een rechthoekige vijver. Langs de begroeiende schutting staan *Tamarix tetrandra* op stam waarvan de kronen in het voorjaar als roze wolken boven de schutting uitkomen. Voor de achterpui is een groot terras van

ruwe grenen planken aangelegd. De tuintafel op dit terras is van hetzelfde hout gemaakt, net als de wand die aan het terras grenst. Vanaf die plek kijk je op een plantvak met in vrij grote groepen geplaatste planten zoals *Acanthus hungaricus*, *Campanula garganica* en *Hemerocallis ‘Stella de Oro’*. Twee beukenhagen steken verspringend uit het plantvak. Ze maken de vorm minder statisch en zorgen ervoor dat het plantvak niet in een keer is te overzien. Twaalf *Aralia elata* vormen een bos tussen het terras en de grote border. Achter in de tuin staat een grote pergola met een puinmuur als achterwand. Dit sluit het laatste tuindeel van de rest af: een vlonder waar je je kan terugtrekken en over het water kan uitkijken. ■

Juryoordeel

Duotuin is prachtig en ingetogen met de opdracht omgegaan. De vijver moest blijven bestaan maar is het minst geslaagde deel van de opdracht. Er is op een originele, maar basic manier omgegaan met ruimte en beslotenheid. Er is sprake van een uitstekende coulissenwerking, de tuinafscheidingen zijn creatief en de aansluiting op de omgeving is mooi. De gevoelswaarde in de tuin is hoog en de materialen en accessoires zijn op elkaar afgestemd. De beplantingskeuze is helder en de combinaties zijn mooi. De jury vindt dan ook dat deze tuin de titel Tuin van het Jaar verdient

Tom Mosman en Margriet Essink (vlnr)

1

2

1 Achter in de tuin ligt een vlonder aan het water. Deze is van de rest afgeschermd door een puinmuur. In de vlonder zijn drie oranje carrés aangebracht van hout met polyester waarin *Luzula* staat.

2 Doorzicht naar het water vanaf het terras bij het huis. De hagen van *Fagus sylvatica* steken verspringend uit het grote plantvak. Hierdoor ontstaat een duidelijke geleiding en wordt de tuin spannend. In de schelpenverharding groeien planten als *Centranthus ruber*.

3 Achter in de tuin is een grote pergola van steigerbuizen geplaatst, begroeid met een hergeplante *Vitis vinifera* en *Clematis* 'Etoile Violette'. De achterwand is gemaakt van betonstaal met puinstenen. Op de achtergrond staat het kippenhok.

4 Het lijkt alsof de tafel uit het terras is opgetild. Opvallend is de schemerlamp die in de tafel staat. De lamp van steigerbuis en een lampenkap van polyester roept een nostalgisch beeld op.

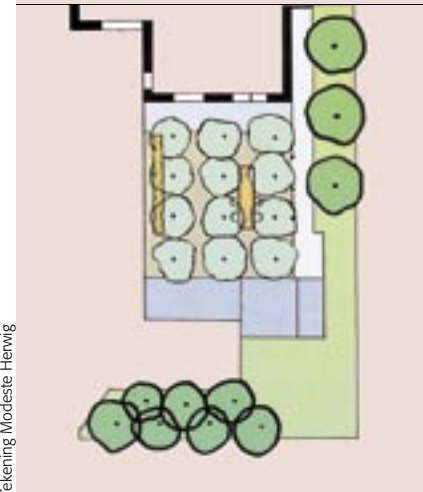
3

4

5

Tekening Modeste Herwig

6

5 Langs de sloot en de zijgevel loopt een schelpenpad dat de voor- en achtertuin met elkaar verbindt. Het pad wordt onderbroken door het terras van grenen steigerplanken dat achter de houten muur is doorgezet. In het plantvak langs de sloot staan *Alnus glutinosa* 'Imperialis' en grote plantgroepen van onder meer *Ligularia dentata* 'Othello' en *Hemerocallis* 'Stafford'.

6 Het terras wordt verticaal doorgezet in een robuuste muur die is 'opgehangen' aan een arcade van steigerbuizen. De arcade, de houten wand en de bomen op de achtergrond geven beschutting aan de tuin en brengen hoogte in het ontwerp. Drie vierkante ramen bieden zicht op de achtergelegen border. Voor de muur staat een kunstwerk van Klaas Gubbels.

7 Grenzend aan de keuken ligt een buitenkamer waar de familie in de zomer 's avonds lang kan tafelen. De wanden van de kamer bestaan uit steigerbuizen waartussen schermen van *Hedera* zijn geplaatst. Deze bieden beschutting, net als de twaalf platanen die de plek een dak geven. De tafel bestaat uit twee delen gelakte rijplaat en is een ontwerp van Mosman en Essink.

8 In de voortuin stond een schuurtje dat was verzakt. Duotuin bedacht een constructie waarbij de schuur is gestut door steigerbuizen bekleed met betonstaal en *Hedera hibernica*. De uitgebouwde schuur biedt plaats aan de fietsen en aan het openhaardhout.

7

8

Colleges volgen in de buitenlucht

De wensen waren duidelijk bij de inrichting van de nieuwe patiotuin van de universiteit van Tilburg: het bestuur wilde een ontmoetingsplaats en een buitencollegezaal ineen, waarbij het contact met het aanpalende bosgebied gehandhaafd bleef. Hoog opgaande dennen en een traptribune waren het antwoord van de architect. Praktijkervaring was de inbreng van de hovenier.

Tekst Jacob van Megen Beeld Rens Kromhout

Vanaf het dak van het gebouw heb je zicht op het atrium. Binnen in het gebouw kun je een rondgang maken om de binnentuin heen.

Op het universiteitsterrein van Tilburg gaat de stad langzaam over in een bosgebied dat de 'Oude Warande' heet. Het ruimtelijk concept voor de terreinen van de universiteit is gebaseerd op de campusgedachte: losse verspreid staande gebouwen verbonden door het omliggende landschap. In dit geval een zandbossenlandschap met berken, een enkele eik en vliegdennen in een zachtgolvend graslandschap. De beplanting is doorgezet op de campus en komt letterlijk de binnentuin van het nieuwe TIAS-gebouw op. De patiotuin van de internationale opleiding master of business doet denken aan een oude kloosteromgang, of het centrale open deel van een Romeinse woning

(atrium), maar dan in een eigentijds jasje. Het groen op het campusterrein wordt onderhouden door Van Helvoirt Groenprojecten uit Berkel-Enschot. Omdat de universiteit eenheid in beeld en kwaliteit nastreeft, werd Van Helvoirt ook ingeschakeld voor de aanleg van het atrium. Normaliter worden alle werkzaamheden openbaar aanbesteed, maar voor het groen maken ze een uitzondering. De reden laat zich volgens het hoofd bouwzaken van de Universiteit Tilburg raden: „De kwaliteit van baksteen of een stoeprand kun je wel omschrijven, maar bij een boom ligt dat anders.” De stamomvang alleen is volgens hem niet voldoende om de kwaliteit te omschrijven. „De

groeiwijze van een boom is net zo belangrijk als de omtrek van de stam.” De dertig jaar oude dennen die in het atrium zijn aangeplant, zijn met de grootste zorg uitgezocht en staan in hetzelfde patroon als op de kwekerij. Voordat het hoofd bouwzaken de opdracht voor de inrichting van dit atrium formuleerde, heeft hij verschillende campussen in Europa bezocht. Omdat studenten in het nieuwe mastersysteem overal mogen afstuderen, moest het nieuwe atrium kunnen concurreren met andere Europese universiteiten. Internationale uitstraling was dan ook een belangrijke wens. De mogelijkheid om buiten colleges te verzorgen, hoorde daar ook bij. Om dat te realiseren wordt de tuin doorsneden door een pad met aan weerszijden een gewelfd gazon. Het hoogteverschil van de grondlichamen is overbrugd met een lange betonnen traptribune met vier treden en een grondkering van cortenstaal. „De treden zijn daarbij bedoeld als zitplaats.”

Dubbele functie

Het atrium moest behalve collegezaal ook een ontmoetingsfunctie krijgen. Het feit dat de tuin intensief gebruikt wordt, noemt het hoofd bouwzaken als bewijs dat de tuin geslaagd is. Een geslaagd eindresultaat is volgens hem alleen haalbaar als er tussen opdrachtgever, architect en uitvoerder enige synergie bestaat. „De inbreng van de afzonderlijke partijen is hierbij

onmisbaar.” Zo waren de treden in het oorspronkelijk ontwerp voorzien van natuursteen. Vanwege het beschikbare budget offerde de architect betonelementen. Ook de hovenier had zo zijn inbreng in het proces. „Vooral op het gebied van praktische uitvoerbaarheid.” Op zijn advies zijn de bomen verankerd en is de hellingshoek van de grondlichamen aangepast van 1 : 1 naar 1 : 2. Ook is op zijn advies geen gras gezaaid, maar zijn er plaggen gelegd. „Graszaad zou er bij een flinke regenbui toch maar afstromen.” ■

Juryoordeel

De patiotuin is toegankelijk voor studenten en biedt ruimte voor debat en directe contacten. Er zijn mooie zitruimten aangebracht. De tuin is indrukwekkend. Met lef en een minimum aan groen is een maximaal effect bereikt. De aansluiting bij de gebouwen is goed. Door *Pinussen* als loofdak toe te passen, beleef je de somberheid van de kolossale gebouwen niet. Vanuit het gebouw is de tuin van alle kanten goed zichtbaar. Er is mooi onopvallend materiaal gebruikt. Staal versterkt de sfeer in de tuin. Door het gebruik van *Pinus*-groepen en gras overheerst de kleur groen. Dit maakt de kleurstelling complementair en rustig zonder eentonig te worden. De sfeervolle beplanting is eenvoudig maar effectief gekozen. De beleving van de seizoenen zal echter minder opvallend zijn.

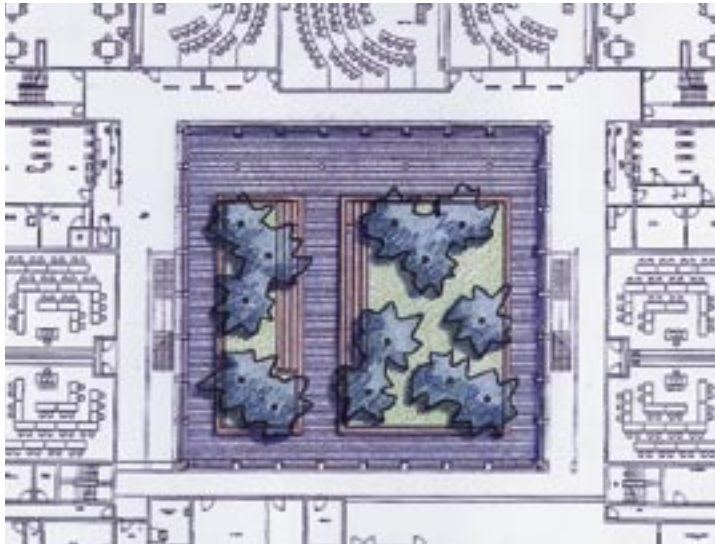

Ruud Dubbeld, Henk Hoppenbrouwers en Mark Meijer (vlnr)

Van Helvoirt Groenprojecten BV

Van Helvoirt Groenprojecten vierde op 8 september jongstleden haar 40-jarig bestaan. In al die jaren heeft het bedrijf veel praktische ervaring opgedaan met de projectmatige aanpak van grote opdrachten. Henk Hoppenbrouwers, bedrijfsleider bij Van Helvoirt, legt uit dat het onderdeel groen in dit atrium ondergeschikt was aan de technische details. „Gras en bomen zijn het enige groen dat hier gebruikt is.” De uitdaging zat hem volgens Hoppenbrouwers in de technische uitvoerbaarheid, de afstemming met de bouwwerkzaamheden en de logistieke planning van de aanlevering van de materialen. „Het gebouw was nog lang niet klaar toen

wij met de aanleg van de binnentuin begonnen. We konden niet door het gebouw dus alles moet over het dak worden aangevoerd.” Bij Van Helvoirt werken 65 mensen in fulltime dienstverband verdeeld over drie verschillende disciplines: aanlegwerk (50%); onderhoudswerk (30%); en boomverzorging (20%). De afdelingen worden aangestuurd door een projectleider. In rustige perioden worden de mensen wel eens uitgewisseld, maar omdat alle medewerkers hun eigen kwalificaties hebben, is het streven: 'schoenmaker, hou je bij je leest'.

1 Omdat het binnen niet meer mag, wordt de binnentuin veel gebruikt om een sigaretje te roken.

2 Een rondgang is in het gebouw op twee niveaus mogelijk.

3 Het oorspronkelijke, glooiende graslandschap komt terug in de gewelfde graslichamen. De grasplaggen zijn nog eens extra ingezaaid met het graszaadmengsel Shadow.

4 De *Pinus*-groepen worden aangelicht met spots.

5 De afstand tussen de traptribunes is zodanig, dat interactie tussen studenten die aan beide zijden op de treden zitten wel mogelijk, maar niet vanzelfsprekend is.

6 Om de dennen tegen valwind te beschermen zijn ze met boombanden over de wortelkluit in de grond verankerd. De kostbare bomen kunnen zo niet scheefzakken.

7 De betonelementen voor de treden zijn speciaal op maat gemaakt. Ze zijn op een fundering van gestort beton geplaatst.

8 Om de grondkeringen van cortenstaal op zijn plaats te houden, zijn ze in de grond verankerd.

WINNAAR PERSPRIJS 2005

Dwalen in bostuin

De eigenaren van de tuin in Zeist hoeven niet de fiets te nemen om het bos te beleven. Zij kunnen dwalen door hun eigen bostuin. Peter Bouw van het gelijknamige groenontwikkelingsbedrijf uit Barneveld realiseerde deze natuurlijke tuin waarin de boom een bijzondere plek inneemt.

Tekst Wendy Bakker Beeld Ferry Noordam

De verharding op het terras bij het huis bestaat uit een combinatie van een lichte, getrommelde hardsteen in wildverband gelegd, met oude basaltblokjes en antraciet-split. Grote *Agapanthus* flankeren het terras.

De tuin in Zeist bestaat uit twee delen. Het deel rondom het huis met strakke lijnen, contrasterende *Buxus*-wolken en bestrating in sobere grijs tinten. En het natuurlijke bosdeel dat verder van het huis is gelegen en zich kenmerkt door leempaden die slingeren door het weelderig groen van vasteplantenborders, heesterpartijen en bomen. Het is dit laatste deel waar het hart ligt van de tuineigenaar. „Het is mijn parkje”, zegt hij tevreden. De bostuin is overeenkomstig zijn wensen ingericht. Hij wilde een besloten tuin zonder gras waar hij in kan wandelen.

Bomen spelen een belangrijke rol in de tuin en kosten noch moeite zijn gespaard om de oude monumentale bomen te behouden en in optimale conditie te krijgen. „Ik vind bomen heel mooi. Je ziet in de voortuin dat de stammen die in de *Rhododendron* staan, vrijgehouden zijn. Zo heb je zicht op de mooie stammen, maar het is ook praktisch want dan kunnen de hoveniers er tijdens het onderhoud van de beplanting makkelijk bij.”

De nieuwe bomen zijn zo geplaatst dat eekhoorns van boom tot boom kunnen springen. „De tuin is geen

eilandje maar vormt een geheel met de omgeving. Dat haalt de natuur dicht bij huis”, legt de tuinbezitter uit. Wat opvalt in de 2,5 jaar oude tuin is het volwassen stadium van het plantmateriaal. „We vonden dat je niet mag zien dat de tuin nieuw is. Huis en tuin geven het beeld dat het al een tijdje staat. Ook wilden we direct beslotenheid want we zijn erg gesteld op onze privacy en veiligheid.”

Goed team

De bewoners kwamen in aanraking met Peter Bouw Groenontwikkeling door interieurontwerper Marcel Wolterinck uit Laren. Hij heeft de inrichting van het huis gedaan en het binnenterras grenzend aan de woning. Wolterinck vond het belangrijk dat de kleuren uit het interieur terug zouden komen in het tuindeel bij het huis. Hij adviseerde de eigenaren Peter Bouw in de hand te nemen. „We vormden samen een goed team en ik ben innig tevreden over het resultaat”, zegt de eigenaar.

Het ontwerp is gaande de besprekingen wel aangepast. „De tuin is natuurlijker geworden.” Er was onder andere een vijver gepland maar dat vonden de tuinbezitters te veel onderhoud vragen. Nu is er in de voortuin een waterobject geplaatst dat ’s avonds middels afstandsbediening uitgelicht kan worden. Ook maakte een pergola geen onderdeel uit van het wensenpakket, maar Wolterinck had een pergola in het ontwerp

geadviseerd. „Hij heeft ons kunnen overtuigen. We zijn er blij mee. Vanaf de keukentafel kijken we onder het groen van de pergola door naar het klassieke beeld van lood.” De robuuste pergola met daaronder het pad van split en basaltblokjes brengt een verbinding aan tussen het natuurlijke bosdeel en het gestileerde tuindeel. „Het terras gaat daarmee de tuin in, zoals het groen van de *Buxus*, notenbomen en vijg naar het huis toekomt. Op deze manier is voorkomen dat je een duidelijke zonering krijgt in de tuin”, aldus de eigenaar. ■

Juryoordeel

Deze tuin heeft een hoge belevingswaarde en een volwassen uitstraling. De voortuin is fraai, zowel qua belijning als qua groen. De achtertuin heeft mooie tuinkamers met eigen sferen. De hovenier heeft de omgeving gerespecteerd en haar benut als verlengstuk van de tuin, alsof het altijd zo is geweest. Mooi is de ritmiek in beplanting en maatvoering. De pergola en het tuinhuis zijn prachtig geconstrueerd. Wel zijn er veel verschillende verhardingsmaterialen gebruikt. In de achtertuin zijn te veel soorten planten gebruikt. Daarentegen is de beplanting in de voortuin ingetogen en karaktervol. Deze tuin is een voorbeeld van solide vakwerk en zit technisch goed in elkaar.

Peter Bouw

Peter Bouw Groenontwikkeling

Peter Bouw is zijn bedrijf gestart toen hij nog in de eindexamenklas zat van de MTuS. Vanaf de start stond het ondernemerschap hoog bij hem in het vaandel. „Ik hoef niet alles zelf tot in de perfectie te kunnen, daar heb ik mijn vakmensen voor. Maar wel moet ik alle onderdelen in het bedrijfsproces aan kunnen sturen”, legt hij uit. Uitgangspunt daarbij is het verkopen van een product waarin de klant zichzelf terugvindt en waar deze helemaal gelukkig mee is. Daarvoor moeten de zaken op alle niveaus goed verlopen. Het begint bij de werving van klanten. „Er moet chemie zijn, want ik moet hun emoties en gedachten om kunnen zetten in een concept en in materie.” Vervolgens is het belangrijk

dat de uitvoering feilloos verloopt: dat goed grondwerk en beplantingswerk wordt geleverd, maar dat ook efficiënt wordt gewerkt en dat de logistiek klopt. „Mijn klantenkring bestaat uit maatschappelijk goed ontwikkelde mensen die vaak zelf ondernemer zijn. Deze hebben verwachtingen. Als ik denk dat we daar niet aan kunnen voldoen, dan ga ik niet met hen in zee.” Belangrijk is ook om de klant het idee te geven dat er wat extra’s voor hem wordt gedaan. Dat is de sterkte van Peter Bouw Groenontwikkeling, die overigens binnenkort het tuindeel van zijn bedrijf gaat hernoemen in Peter Bouw Tuinen. Peter Bouw heeft tien man in dienst, waarvan acht buiten werken.

1 Zicht vanaf het bosdeel richting het huis. Het grote plantvak, met overwegend wit-bloeiende vaste planten op verzoek van de tuineigenaresse, vormt de overgang naar het natuurlijkere bosgebied.

2 In de tuin is op verschillende plekken zitgelegenheid. Het terras onder de dakplatanen is rondom beschut door heesters. Op deze manier is een schaduwrijke buitenkamer ontstaan in de nabijheid van het huis.

3 Evenwijdig aan de gevel loopt een lengte-as. Deze doet ook dienst als terras. Omdat de eigenaren terrasruimte wilden voor veel personen maar niet te veel plaveisel in de tuin, is gekozen voor antracietsplit met een basis van Nidaplast.

4 Herhaling van *Rhododendron* 'Catawbiense Grandiflorum' en van de basaltblokjes, zoals langs het pad in de zijtuin, zorgen voor eenheid in de tuin. Om spontaniteit in de beplanting op te roepen is 10% van andere cultivars uit de 'Catawbiense'-groep geplant.

5 De pergola fungeert als zichtas en is gemaakt in een stevige constructie van eikenhout.

6 Aan het einde van de pergola staat in een vak met bodembedekkers een oud klassiek beeld van lood.

7 Duidelijk is de overgang tussen het strakke leefdeel van de tuin en het weelderige bosgedeelte, en de functie die de aaneengeregen *Buxus*-bollen daarin vervullen. Paden van leem slingeren zich door vasteplantenvakken met *Tricyrtus formosana*, *Geranium*-soorten, *Echinacea purpurea* 'Alba', *Anemone hybrida* 'Honorine Jobert', en *Darmera peltata*. Verder in het bosgedeelte bestaat de beplanting uit heesters en bodembedekkers. Ondanks de begroeiing zijn er meerdere doorzichten in het groen gecreëerd.

8 Voor het huis ligt een formele langwerpige tuin die bestaat uit een vlak van split waarlangs zowel aan de weg- als aan de huiskant groenmassieven zijn geplaatst van *Buxus* en de compactgroeende *Rhododendron* 'Cunningham's White'. Het grove, leerachtige blad van deze *Rhododendron* contrasteert met de fijnere bladstructuur van de *Buxus*. Twee *Carpinus*-blokhagen op poten staan in de voortuin.

9 Zittend op het bankje in de voortuin kijk je onder de haag op poten door, over het strakke waterelement, via een venster in een haag naar de monumentale stam van een beuk.

10 Een door Peter Bouw in samenspraak met de eigenaar ontworpen prieel van eikenhout. Een plek waar de tuinbezitters in de avonden geregeld zitten om te genieten van de vogels en eekhoorns die in de tuin foerageren.

11 Notenbomen zorgen voor het groene karakter bij het huis. Door een haag langs de pergola wordt een verticale geleiding aangebracht in de tuin. In de plantvakken zijn veel bodembedekkers en schaduwplanten geplaatst.

Prijs vooral goed voor naamsbekendheid

Tekst Miranda Vrolijk
Beeld Rens Kromhout,
Fons Linders en Duotuin

Een monumentale, uitgestrekte tuin in Oirschot en een kleine Utrechtse stadstuin. De eerste mocht zich een jaar lang Tuin van het Jaar 2004 noemen en de tweede was de lieveling van de persjury. Het leverde de ontwerpers, de hoveniers Fons Linders en Duotuin, beiden nieuwe opdrachten op. Over het effect van het winnen van de tuinprijs.

WINNAAR 2004

Brabants landschap in China

De tuin in Oirschot van Fons Linders.

„Sprookjesachtig”, oordeelde de eigenaresse over de door hovenier Fons Linders aangelegde tuin in Oirschot. „Vaktechnisch van hoog niveau” volgens de jury en „gemaakt met oog voor detail”. Met een 8,8 sleepte de tuin vorig jaar dan ook de titel Tuin van het Jaar 2004 binnen. „Een grote eer en een bevestiging dat we ons werk goed doen”, vertelt hovenier Fons Linders. Volgens de hovenier uit Nuenen heeft de titel de goede naam van zijn bedrijf versterkt, ook ver buiten de eigen regio. Enige nieuwe aanlegopdrachten waren het gevolg. Onlangs nog gaf de gemeente Eindhoven de opdracht om een 0,5 ha Brabants landschap in het Chinese Nanjing te ontwerpen, een cadeau van de gemeente om de twintigjarige stedenbandrelatie te vieren. Linders is op 22 oktober present in China, wanneer het landschap officieel door burgemeester Sakkers van Eindhoven cadeau wordt gedaan. Diverse regionale kranten wijdden artikelen aan de tuinprijs, evenals het landelijke dagblad De Telegraaf. Zelf maakt het bedrijf ook de nodige reclame met de titel. Zo rijden alle bedrijfswagens rond met het opschrift Winnaar Tuin van het Jaar 2004 en er is een website, www.mooistetuinvannederland.nl, waarop

nieuwsgierigen een digitale rondleiding door de tuin kunnen maken. Verder heeft het bedrijf een brochure over de prijs uitgegeven.

Om te tonen dat de tuin in Oirschot geen incidenteel resultaat is, is Fons Linders dit jaar weer van de partij. Volgens hem heeft zijn bedrijf meer fraaie tuinen gemaakt die zo mee kunnen dingen naar de titel. De ingezonden tuin wordt evenals vorig jaar gekenmerkt door veel details. „Juist dat geeft goed weer waartoe wij in staat zijn met ons bedrijf”, verduidelijkt hij. De tuin is echter een stuk kleiner dan die van vorig jaar. „Dat is opzet, we hebben de naam altijd grotere tuinen te maken en wilden laten zien dat we ook goed zijn in kleinere tuinen.”

Daarnaast voelt hij zich verplicht aan de andere deelnemers om weer mee te doen om zodoende de competitie te versterken. „Als je als winnend bedrijf weer meedoet, zijn de verwachtingen natuurlijk hooggespannen en uiteraard hopen we weer hoog te eindigen.” ■

WINNAAR PERSPRIJS 2004

Restaurant Wijn of Water ingericht

„We zien wel”, met die instelling schreven Tom Mosman en Margriet Essink van Duotuin zich vorig jaar in voor de Tuin van het Jaar. De door hen ontworpen en aangelegde Utrechtse stadstuin met een Franse vee-drinkbak en knaloranje terras, leverde hen de persprijs op. Daarnaast eindigden ze als tweede bij de vakjury. „Fantastisch en helemaal niet verkeerd”, zo beoordeelt Mosman de prestatie. „Om nou te zeggen dat we daarna werden overstelpt met werk, dat is niet zo, maar het levert natuurlijk wel meer naamsbekendheid op. Een zeer prettig gevolg was onder meer de 500 m² buiteninrichting van het spraakmakende restaurant Wijn of Water in Rotterdam.” Daarnaast exposeren de beeldende tuinlieden, zoals Mosman en Essink zichzelf noemen, momenteel in Museum Nagele, een museum voor architectuur en kunst. „Dat hebben we mede aan de persprijs te danken”, claimt Mosman. Het restaurant Wijn of Water liet zich informeren door een kaart die het duo zelf had laten drukken van het prijzengeld van het HIC. De felicitatieadvertentie die de winnaars van het HIC cadeau kregen, hebben ze dan ook niet als zodanig geplaatst. „Met het bedrag konden we een advertentie in een lokaal sufferdje

plaatsen, maar die zou ons te weinig respons opleveren.” In plaats daarvan werd het geld gebruikt om zelf drieduizend kaarten te drukken waarop tuinen van Duotuin met foto's werden uitgelicht. De kaarten zijn verspreid in voor de hoveniers interessante wijken. Hun doelgroep bestaat voornamelijk uit kunst- en cultuurliefhebbers. Verder deelden ze de kaart uit op de Rotterdamse kunstbeurs en ze gebruiken hem nu nog als visitekaart.

De media reageerden niet overweldigend, maar aandacht was er wel. Zo besteedden Terra Architectura – een tuinontwerpmagazine –, enkele hobbybladen en De Telegraaf artikelen aan de winnende tuin. Ook meldde Jurgen Smit in zijn tuinprogramma op SBS6 dat Duotuin in de prijzen was gevallen. Dat de tuinenprijs geen van de landelijke kwaliteitskranten haalde, vindt Mosman jammer, omdat het gros van zijn klanten wel een abonnement op deze kranten heeft. Dit jaar doet Duotuin weer mee en ze acht zich zeker kansrijk. „Technisch zit alles degelijk in elkaar en qua vormgeving verzinnen we steeds nieuwe dingen. We zijn wars van trends en dat spreekt de jury wellicht aan.” ■

De Utrechtse stadstuin van Duotuin.

Alle bedrijfswagens van Fons Linders rijden rond met het opschrift Winnaar Tuin van het Jaar 2004.

Van het prijzengeld werden drieduizend kaarten gedrukt waarop tuinen van Duotuin te zien zijn.

